

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Raportti on laaja ja perusteellinen. Ydinkohdat olisi voinut nostaa selkeämmin esille, joka helpottaisi myös luettavuutta. Kehittämisehdotukset kokoavat hyvin lopussa kokonaisuuden. Raportissa on useita kehittämiskohteita ja suosituksia, jotka vaativat jatkossa vastuutahojen määrittämistä, uusia hankkeita ja työryhmiä. Hanke sisältää myös suosituksia, joita ollaan jo esim. työelämäyhteistyössä kehitetty / ollaan kehittämässä. Tulosten priorisointi olisi olennaista, jotta käytettävissä oleva työaika/-resurssit kohdentuvat välttämättömiin asioihin.

Raportissa on käsitelty YAMK- koulutuksia vähäisesti. Sote-uudistukseen liittyen tarkempi tarkastelu olisi ollut perusteltua. Raportissa oli tarkastelu amk- tutkinnon suorittaneiden jatko-opintovaihtoehtoja yliopistoon painottuen. Lisäksi taustatiedoksi tarvittaisiin selvitystä tulevaisuuden työelämän osaamistarpeista. Kuntoutuksen koulutusta olisi ollut hyvä käsitellä osana laajempaa sosiaali- ja terveysalan koulutusrakennetta.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

Sosionomitutkinnon tuottama osaaminen tulisi tunnistaa nykyistä paremmin suhteessa sosiaalityön maisteritutkintoon. Tutkintojen profiilit ovat erilaisia, mutta ne tukevat ja täydentävät toisiaan. Sosionomi amk tutkinnon suorittaneet opiskelijat saavat hyvät valmiudet asiakastyöhön, joka on sosiaalityössä erittäin merkittävä asia. Sosionomi (AMK) ja yliopiston kandidaattitutkinto ovat samantasoiset, josta syystä raportissa kuvatut siltaopinnot amk tutkinnosta maisteriohjelmaan ovat liian laajat.

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Voimme tarjota yliopistojen tuottamia ja tarjoamia ns. siltaopintoja opiskelijoille täydentäviin opintoihin.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveysalan koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Ehdotuksen kirjaus enintään 60 op täydentävistä opinnoista siirryttäessä amk tutkinnosta yliopiston terveystieteiden maisteriohjelmaan on liian suuri. Terveysalan opintopoluissa ammattikorkeakoulusta yliopiston maisteritutkintoon tulee tavoitteena olla koko ammattikorkeakoulututkinnon 210 (- 240) op hyväksi lukeminen terveystieteen maisterin tutkintoon. Ammattikorkeakoulussa tehtävä opinnäytetyö (15 op) tulisi rinnastaa yliopiston kandidaatin tutkielmaan. Ahotointia ja osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tulisi lisätä yliopistoissa, esim. osaamisen näyttöjä kehittämällä.

Sairaanhoitaja (amk) tutkinnon 30 op täydentävät opinnot eivät kokonaisuudessaan voi olla edellytys yliopiston maisterin tutkintoon edellytettävänä ristiinopiskeluna suoritettuina opintoina, koska opiskelijoilla on tarvetta syventää tai laajentaa myös hoitotyön sisällöllistä osaamista.

Mitä terveysalan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Ehdotettua 30 op ristiinopiskeluna ei voida mahdollistaa ko. laajuudessa Kareliassa. Opiskelijat suorittavat syventäviä substanssiopintoja osana täydentävän osaamisen opintoja, jotka ovat välttämättömiä osaamisen syventämiseksi.

Vaatii ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyötä sekä opetussuunnitelmien ja osaamisvaatimusten tarkastelua ja vertailua. Yhteisen tarkastelun ja päätelmien pohjalta voimme tarjota yliopistojen tuottamia ja tarjoamia ns. siltaopintoja opiskelijoille täydentäviin opintoihin, mutta emme esitetystä laajuudessa.

Mielestämme tarvittaisiin jatkoselvitystä sote-alan osaamistarpeista. Osa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisista, erityisesti sairaanhoitajat jatkavat yamk-opinnoissa (esim. Johtaminen & kehittäminen, kliinisen hoitotyön asiantuntija, ikäosaamisen kehittäminen ja johtaminen, pedagogiset opinnot jne.) ja osa yliopisto-opinnoissa. Toivoisimme tarkastelua mikä on jatkokoulutus- ja osaamistarve sote-uudistuksen näkökulmasta. Lisäksi toivoisimme tarkastelua mihin tehtäviin ja millä koulutuksella sairaanhoitajataustaisia osaajia tulevaisuudessa tarvitaan ja miten yamk tai yliopisto jatkotutkintoja suorittaneet tulevat näihin tehtäviin työllistymään.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

Kaksoistutkintoihin esitetyt ratkaisut on selvitetty laajasti eri vaihtoehtoja tarkastellen ja esitetyt ehdotukset ovat selkeät ja perustellut.

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Kareliassa tarjotaan terveydenhoitajatutkintoa 4-vuotisena 240 op laajuisen tutkintona. Tarjoamme myös 60 op terveydenhoitajaopintoja sairaanhoitaja (amk), kättilö (amk) tai ensihoitaja (amk) taustaisille.

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveystieteiden vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Ehdotukset sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen vetovoiman ja harjoittelun kehittämiseksi eivät tuo mitään oleellisesti uutta ja merkittävää ehdotusta vetovoiman lisäämiseen. Sote-alan vetovoiman lisäämiseksi olisi tehtävä näkyväksi urapolkujen mahdollisuudet. Sote-alalla olisi kiinnitettävä erityisesti huomioita työhyvinvointiin ja työkykyyn. Ammattikorkeakoulut eivät voi yksin vaikuttaa vetovoimaan, vaan siinä sote-työntekijien rooli on merkittävä ja vetovoiman lisääminen vaatii suuria muutoksia eri tasoilla sote-organisaatioissa. Ammattikorkeakoululla tässä on yhteistyökumppanina merkittävä

rooli. Erittäin tärkeää on huolella seurata vetovoiman suuntaa, joka tarkoittaa sitä, että hakijamäärien lisäksi seurataan keskeyttäneiden ja alalta poissiirtyvien määrää.

Erikoistumiskoulutusten tarkastelu raportissa urapolkuna ja siten alan vetovoimaa ja myös pitovoimaa lisäävänä tekijänä jää hyvin vähäiselle painotukselle. Erikoistumiskoulutusten toteuttaminen on jäänyt valitettavan vähäiseksi, koska sote-organisaatioista ei ole resurssipulan vuoksi mahdollista osallistua pitkäkestoisiin ja laajoihin koulutuksiin. Organisaatioiden johtamisen koulutus työhyvinvoinnin tukemiseen ja monialaisen osaamisen johtamiseen edellyttää suunnitelmallisia toimenpiteitä ja taloudellisia resursseja.

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Jatkamme edelleen yhteistyötä harjoittelukäytänteiden ja ohjauksen kehittämiseksi. Moniammatillisten harjoittelujen kehittäminen vaatii kaikilta osapuolilta sitoutumista kehittämistyöhön. Olemme kehittäneet sote-toimijoiden kanssa yhteistyössä laaja-alaisia ja osaamista syventäviä harjoittelupaikkoja alueellamme. Opiskelijoiden harjoittelupaikkojen turvaaminen ja laadukas ohjaaminen on osa sote-organisaatioiden ennakoivaa rekrytointia ja siten myös vetovoimaa lisäävä tekijä. Palkallisen harjoittelun tavoittelemisen on erittäin tärkeää alan vetovoiman ja myös nopean työelämän siirtymisen kannalta.

Raportin ehdotuksissa nostetaan hyvin esille keskeiset asiat, joita ovat harjoittelupaikkojen määrä eli riittävyys ja selkokieli opiskelijoiden suomen kielen osaamisen vahvistamisessa, sekä työyhteisöjen monikulttuurisuusosaamisen vahvistaminen. Edellä mainittuihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää, että työyhteisöissä tunnustetaan kansainvälisten opiskelijoiden ohjaamisen vahvuudet ja heikkoudet, ja jopa vallitsevat esteet.

Kansainvälisten opiskelijoiden lisääminen sotealan tutkinto-ohjelmissa harjoittelun sujuvuuden takaamiseksi edellyttää lisäpanostusta työelämän ja koulutuksen kesken. Työpaikoille tarvitaan koulutuksellista lisätukea ja uusien toimintamallien kehittämistä sekä selkokielen asiantuntijuuden resurssia.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

Teemaan liittyvät ehdotukset nostavat hyvin esille työelämän tarpeisiin vastaavan osaamisen kehittämisen ja laajat osaamisen kehittämisen sisällöt ja keinot. Yhteistoiminta alueen tasoinen koulutuksen ja palvelujärjestelmän kehittämisen suunnittelu korostuu, mutta myös hyvinvointialueilla on alueeseen pohjautuvia kehittämistarpeita ja mahdollisia osaamisen kapeikkoja, joihin, korkeakoulujen ja työelämän yhteistyössä suunniteltavilla koulutuksilla ja kehittämishankkeilla voidaan vastata.

Raportissa esiin nostetut tutkintoihin sisällytettävät osaamiskokonaisuudet ovat mahdollisuus tarjota työelämälle uutta ja päivittävää osaamista, mutta niidenkin toteuttaminen vaatii resurssia, joka raportissa tuodaan hyvin esille. Korkeakoulujen ja työelämän yhdessä tekemä osaamisen ennakkointityö pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti on

perusta osaamiskokonaisuuksien rakentamiseen. Raportissa olisi voinut olla ehdotus osaamisen ennakkointirakenteiden osalta.

Täydennyskoulutuksen rahoituksen haasteellisuus ja tarve sen selkeyttämiseen tulee raportissa hyvin esille

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Ammattikorkeakoulun tarjoamat jatkuvan oppimisen palvelut voivat tukea hyvinvointialueen palvelustrategian toimeenpanoa. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä ja jatkuvan oppimisen tarpeiden tunnistamista ja sisältöjen yhteistä kehittämistä.

Karelia voi tukea jatkuvan oppimisen palveluilla hyvinvointialueen osaamisen kehittämistä sekä vastata valtakunnalliseen että kansainvälisiin osaamistarpeisiin.

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä (ehdotukset 43-50)

Teemassa esitetyt ehdotukset liittyvät hyvin tarvittavan mielenterveyspalveluiden edellyttämän osaamisen perustutkintojen tuottaman osaamisen tarkasteluun, jossa korostuu ammattiryhmittäisen ja moniammatillisen osaamisen määrittäminen opetussuunnitelmissa. Erikoistumiskoulutusten merkitys laajemman ja syvemmän mielenterveystyön osaamisen varmistamisessa huomioidaan myös raportissa.

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Sosiaali- ja terveysalalla on olennaista kehittää osaamista mm. mielenterveysongelmien tunnistamiseen, puheeksiottamiseen sekä asiakas- ja palveluohjaukseen liittyen. Voimme Kareliasta tuottaa em. osaamista.

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

Teeman osalta raportissa nostetaan esille sisällöllinen ja pedagoginen kehittäminen sekä oppimisympäristöjen kehittäminen, joita tehdään yhteistyössä työelämän ja koulutuksen kanssa. Raportin ehdotukset jäävät yleiselle, toteavalle tasolle. Toivottavaa olisi ollut ehdotukset siitä mitkä ovat ne rakenteet, jotka tukevat yhteistyötä korkeakoulujen ja työelämän kesken osaamisen edellyttämän sisällön ja pedagogisten ratkaisujen osalta.

Sote-uudistusten edellyttämiin osaamistarpeisiin vastaaminen vaatii tiivistä hyvinvointialueiden ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä yhteisten oppimis-, tutkimus- ja kehittämisympäristöjen rakentamiseksi. Ko. ympäristöt ovat tärkeitä uudistuksen edellyttämän osaamisen sekä toimintamallien kehittämisessä.

Raportin ehdotuksessa tuodaan esille monialaisten opintojen lisäämisen mahdollisuus tutkintoon johtavassa koulutuksessa siten, että sosiaali- ja terveystieteiden koulutukseen tuodaan uusia näkökulmia esimerkiksi käyttäytymistieteiden, ICT:n, teknologian, tuotantotalouden ja taloustieteen aloilta. Tämä on erittäin kannatettavaa samoin kuin ristiinopiskelun esteiden purkaminen.

Raivo Petri
Karelia Ammattikorkeakoulu Oy